

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus XIX. De causa requisita ad dispensationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

ARTICULUS XIX.

De causa requisita ad dispensationem.

1127. **D**uplex quæstio esse potest in hac materia. 1. an ad valorem dispensationis necessarium sit, quod fiat *ex justa causa*? 2. An saltem, ut fiat *licite*, ac citra peccatum? Ut Legislator dispense *validè in lege sua*, nullam requiri causam, secus, ut *licite*, resolvimus l. 4. n. 2063. Dixi: *in sua lege*. Nam ut inferior dispense *validè in lege superioris*, juxta communem necessaria est rationalis causa, ut ibidem dictum est, à n. 2065. ubi etiam de utente dispensatione illicitè concessa; de causa, propter quam dispensatio conceditur, in rescripto exprimenda; & pluribus ejusmodi quæstionibus.

1128. Difficultas est, an habenti facultatem cum aliquo dispensandi, liceat imponere multam à dispensando perfolvendam? *re. vel sine eo*, quod dispensandus det aliquid temporale, adest causa dispensandi sufficiens, & completa? vel non? deinde, vel in casu, quo sine multa sufficiens causa dispensandi habetur, est dispensatio ex officio præstanda debita, vel non? si sine tali multa temporali causa dispensandi non est completa, & sufficiens, licite multam illam requisitam imponit dispensans, ut liquet in dispensationibus matrimonialibus, quæ fiunt cum clausula: *ex certis, & rationabilibus causis*, de qua V. Pyrrhus, & Corradus *in praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 2. n. 111*. nam in his exigitur copiosior compositio ad usus publicos, de quo egimus l. 4. à n. 1105. Si autem existente causa dispensandi independenter ab eo, quod in esse sufficientis compleri egeat, collatione alicujus rei temporalis per dispensandum facta, distinguendum est. Nam si ea causa talis est, ut dispensatio *debita* sit pro illo casu, illicitum erit, dispensando renuenti, & invito, imponere onus aliquod; secus, si debita non sit, & negari possit citra injuriam. Nam in hoc casu probabilius licitum erit *Legislatori*; non autem *inferiori*, dispensare sub certa multa, vel onere, à dispensationem recipiente, præstando.

1129. Ratio primæ partis (quam tenet Filliucius tom. 2. tr. 27. c. 7. n. 129. est, quia pro

Tom. I.

actione aliunde debita, nequit onus imponi; ne idem bis vendatur. Unde generaliter, qui actionem aliquam alteri ex officio præstare tenetur (cum pro eadem solutionem habeat ab eo, cujus potestate munus illud gerit) pro eadem ab eo, cui talem actionem debet, injustè dationem ulteriorem exigit; nimirum duplex stipendium pro debito ex justitia. Ratio secundæ partitis (quam sequitur P. Suarez l. 6. de legib. c. 16. & alij) colligitur ex c. Licet, 3. de Feriis, ibi: *indulgemus, ut liceat parochianis vestris diebus Dominicis, & aliis Festis (præterquam in majoribus anni solennitatibus) si alectia terra si inclinaverint, eorum captioni, ingruente necessitate, incumbere; ita, quod, post factam capturam, Ecclesiis circumpositis, & Christi pauperibus congruam faciant portionem*. Ratio tertiæ partis, quam sequitur Thomas Sanchez l. 3. D. 10. n. 9. & l. 8. D. 14. à n. 2. est, quia non est, unde *inferior* habeat talem potestatem, imponendi dispensando multam pecuniariam; nam illam non potest habere *ex pacto*, vel *contractu* cum dispensando; sic enim esset formalissima simonia, dandi dispensationem pro temporali, & econtra. Non *ex lege præcedente*; quia talis nulla est; non etiam *ex lege*, quam ipse statuat, cum careat potestate condendi talem legem: non denique ex potestate dispensandi commissa; hæc enim explicat solam facultatem relaxandi legem intercedente justa causa.

Hinc universaliter not. ex Suarez l. 6. de legib. c. 16. n. 9. quando Prælato inferiori committitur *potestas ex justa causa dispensandi* in lege, vel obligatione legis, per hoc ei non committi potestatem *subrogandi aliam*; consequenter nec facultatem imponendi multam pecuniariam, ubi leges, in quibus dispensat, non imponunt onera subditis, sed solum feruntur ad vitanda inconvenientia, vel servandi debitum ordinem. Hinc si nihilominus Prælatus inferior dispensans imponit aliquod tale onus dispensando, non propterea illorum factum, reddit, vel arguit, esse certò licitum; sed (ut bene notat Sanchez cit. D. 14. n. 2.) ad summum dici potest, eum sequi opinionem contrariam sibi faventem. Et quamvis verum sit, *potentiam dispensare*, etiam *posse commutare*; hæc enim potestas censetur sub illa inclusa, consequenter

K k

ter

rer meritò comprehensa sub illa: at *tolle-
re priorem legem, & aliam denuo impone-
re*, non est quid inclusum sub potestate
tollendi legem; sed hoc solum explicat
potestas dispensandi; ergo licet hæc com-
prehendat potestatem commutandi; non
propterea comprehendit potestatem ad
multam pecuniariam obligandi; hæc e-
nim foret nova lex.

ARTICULUS UL- TIMUS.

*De reliquis ad dispensationem spectan-
tibus.*

1131. **P**RO debita horum expeditione not. 1.
rescripta, quibus committitur facul-
tas dispensandi, sæpè vitari, ac irrita esse,
intercedente obreptione, vel subreptione;
quæ autem obreptio, vel subreptio
inducat hoc vitium nullitatis, colligi po-
test *ex tit. de rescriptis infra à n. 1351. &
l. 4. decretal. à tit. ultimo.* Et quamvis Cor-
radus *cit. l. 1. c. 1. n. 10.* dicat, *etiam ex
falsitate causa impulsivæ* vitari rescriptum
dispensandi; contrarium tamen multò
probabilius est, ut dicemus *in tit. 3. de Re-
scriptis.*

1132. Not. 2. cum Pontifex *sciens* aliquod
impedimentum, vel inhabilitatem, nihil-
ominus aliquid concedit aliàs non conce-
di solitum, nisi habili, eum in hoc tacitè
dispensare cum illo; colligitur ex gloss. in
L. Universis, C. de precib. Imperat. offer.
Dixi: *sciens*; nam Princeps nunquam
censetur remittere vitium ignoratum, c.
Si eo tempore, de rescript. in 6.

1133. Not. 3. controversum esse, an idem
etiam procedat in Episcopo, vel inferio-
re Prælato? In hoc puncto videtur proba-
bile, idem dicendum de tacita dispensa-
tione Episcopi in lege propria; non autem
in lege Superioris. Ratio primi est *ex
dict. sup.* nam tali casu censetur ipse taci-
tè cedere juri suo, & quoad ejusmodi per-
sonam, & casum, legem suam revocare.
Ratio secundæ partis (quam tenet Navar-
rus *in Manual. c. 25. n. 74.*) est, quia ut in-
ferior dispense in jure communi, vel le-
ge Superioris, necessarium est præmitti
causæ cognitionem; at talis dissimulatio
stat sine causæ cognitione præmissa; er-
go non habet vim tacitæ dispensationis in
jure communi, vel lege Superioris.

Not. 4. pro expressa dispensatione (quæ
scilicet fit expressis verbis) nullam esse præ-
scriptam verborum formam, vel ex natu-
ra rei, vel ex jure; sed sufficere illa verba,
quæ satis exprimunt & voluntatem di-
spensantis, & effectum dispensationis, qui
conceditur vel *generaliter* (v. g. *dispensò
tecum in omnibus irregularitatibus*) vel
specialiter, ut *dispensò tecum in hac irre-
gularitate*; sic Tiraquel *de legib. connub.
gloss. 7. n. 86.*

Not. 5. in materia dispensationis non
valere argumentum à majori ad minus,
nisi in inseparabiliter connexis, vel inclu-
sis, juxta dicta *n. 1001.* Et quamvis ipsa
dispensatio sit odiosa (utpote contraria ju-
ri communi, prout jam alibi dictum est)
facultas tamen dispensandi commissa, fa-
vorabilis est, & latæ interpretationis, ut
tenet Corradus *cit. c. 5. n. 27.* ac apud
eum Felinus in *c. fin. de simon. & alij.*

Not. 6. cum dispensatio sit exemptio
alicujus à lege, requiri, quòd exprimat
vel formaliter, vel saltem æquivalenter di-
spensati persona; non requiritur tamen,
ut fiat in scriptis, cum sola voce Princeps
possit quem à legis obligatione eximere,
nisi in illis casibus, ubi dispositione juris
scriptura exigitur, de quibus gloss. *c. 1. §.
postquam, de censibus, in 6. V. in scriptis,
& Trid. de reform. sess. 25. c. 5.*

Not. 7. inter rescripta gratiæ, & justiti-
æ hoc discrimen esse, quòd gratia fieri
possit absenti etiam sine suo mandato; re-
scriptum verò justitiæ requirat mandatum
speciale per *c. Nonnulli, §. fin. de rescript.
junct. gloss.* tum ibi, tum in *c. qui ad agen-
dum, de Procuratoribus in 6.* Effectum ta-
men non habet etiam gratia, nisi innotes-
cat, & acceptetur ab eo, cui fit, *c. si tibi ab-
senti, de præbend. in 6.* cum sit donatio;
& colligitur ex *c. Ad mediam, vers. Ex
parte, de concess. præbend.*

Dices: in *c. innotuit de elect.* annullatur
rescriptum *sine mandato* impetratum, ibi:
*cum non ad postulandam dispensationem;
sed petendam confirmationem ipsius fue-
rint nuntij destinati.* R. Non esse an-
nullatum, quia fuit concessum *sine man-
dato*; sed quia fuit concessum pro confir-
matione electionis, quæ invalida, & nul-
la erat.

Not. 8. probabilius esse, nullam esse di-
spensationem, in lege Superioris ab infe-
riore